

Jaarverslag 2023 Anne Frank Stichting

anne frank stichting

VOORWOORD

Veranderingen kunnen snel gaan. We hoeven alleen maar naar Anne Franks eerste vier levensjaren te kijken. Geboren in 1929 in een democratisch Duitsland verhuist Anne door de machtsovername van Hitler in 1933 met haar ouders en zus naar Nederland, weg uit haar geboorteland. In vier jaar tijd verandert Duitsland van een democratie in een dictatuur. We kennen het verdere verloop van Annes leven en haar vroegtijdige dood op 15-jarige leeftijd in concentratiekamp Bergen-Belsen. Een van de zes miljoen slachtoffers van de Holocaust, vermoord omdat zij Joods was.

Het verleden geeft te denken. We maken ons zorgen als we kijken naar de ontwikkelingen in de wereld. We zien oorlogen en brandhaarden, toenemende verharding en haat - tegen Joden, tegen moslims, tegen mensen die 'anders zijn' -, democratische waarden die onder druk staan en volksvertegenwoordigers die autoritair gedachtengoed aanhangen.

Net als Otto Frank geloven wij dat educatie de sleutel voor een betere wereld is. Het tegengaan van antisemitisme, racisme en discriminatie is een wezenlijk onderdeel van onze missie. Met onze wereldwijde educatieve activiteiten stimuleren we

jonge mensen zich in te zetten voor vrijheid, gelijke rechten en democratie. Anne Franks levensverhaal helpt daarbij, haar woorden resoneren en inspireren nog altijd, wereldwijd.

Over onze projecten en activiteiten leest u in dit jaarverslag. Onze dank gaat uit naar iedereen die ons (financieel) bijstaat en bij onze organisatie betrokken is. Uw steun, zeker in deze tijd, is van enorme waarde.

RONALD LEOPOLD, ALGEMEEN DIRECTEUR ANNE FRANK STICHTING
MIREILLE PONDMAN, ZAKELIJK DIRECTEUR ANNE FRANK STICHTING
AMSTERDAM, JUNI 2024

Organisatie

In nauwe samenwerking met Otto Frank wordt op 3 mei 1957 de Anne Frank Stichting opgericht, met als doel de onderduikplek van Anne Frank te beheren en open te stellen voor het publiek en Annes levensverhaal wereldwijd onder de aandacht te brengen.

Missie Anne Frank Stichting

De Anne Frank Stichting is een onafhankelijke organisatie die de plek beheert waar Anne Frank tijdens de Tweede Wereldoorlog was ondergedoken en waar zij haar dagboek schreef. De stichting brengt haar levensverhaal en haar werk wereldwijd onder de aandacht, mede ter bezinning op de gevaren van antisemitisme, racisme en discriminatie en het belang van vrijheid, gelijke rechten en democratie.

Bestuur en organisatie

De Anne Frank Stichting onderschrijft de Governance Code Cultuur. De Governance Code Cultuur geeft richtlijnen voor goed, verantwoord en transparant bestuur van en door culturele instellingen en richtlijnen voor toezicht daarop. De code heeft betrekking op de Nederlandse gesubsidieerde culturele instellingen.

Het museum wordt bestuurd volgens het raad van toezichtmodel, waarbij de directie verantwoordelijk is voor het bestuur van de Anne Frank Stichting. De directie wordt benoemd door de raad van toezicht. De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van de directie en staat haar met raad terzijde.

Directie

De directie is verantwoordelijk voor het bestuur van de Anne Frank Stichting. Ronald Leopold is sinds januari 2011 algemeen directeur. Mireille Pondman is sinds november 2022 zakelijk directeur.

Raad van toezicht

Wouter Koolmees is per 1 januari 2023 benoemd tot voorzitter van de raad van toezicht. Hij was minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

in het kabinet-Rutte III en is sinds 1 november 2022 president-directeur van de Nederlandse Spoorwegen.

Wouter Koolmees heeft de voorzittershamer overgenomen van Ernst Hirsch Ballin, voormalig hoogleraar en politicus, die op 31 december 2022 na twaalf jaar afscheid neemt wegens het bereiken van de maximale zittingstermijn. We zijn Ernst Hirsch Ballin buitengewoon erkentelijk voor zijn grote betrokkenheid bij en toewijding aan de Stichting en haar missie.

‘De Anne Frank Stichting levert een belangrijke bijdrage aan het tegengaan van antisemitisme en andere vormen van discriminatie en het bevorderen van democratie. Onderwerpen waar ik mij als minister van SZW sterk voor heb gemaakt en waar ik mij als RvT-voorzitter van de Anne Frank Stichting ook sterk voor wil maken.’

WOUTER KOOLMEES

VERSLAG 2023 RAAD VAN TOEZICHT

Samenstelling

De samenstelling van de raad van toezicht (RvT) is in 2023 als volgt:

de heer Paul Doop

mevrouw Kathleen Ferrier

mevrouw Martine Gosselink

de heer Wouter Koolmees, voorzitter

mevrouw Marianne van Praag

mevrouw Mirjam van Praag, vicevoorzitter

vacature

De heer Koolmees is op 1 januari 2023

toegetreten tot de raad van toezicht.

Vergaderingen

De raad van toezicht heeft in 2023 viermaal vergaderd, op 19 april, 7 juni, 20 september en 29 november. De RvT was nauw betrokken bij de opstelling van het Strategisch Plan 2024-2027, dit was ook het onderwerp van een heisessie op 29 november 2023.

Enkele belangrijke agendapunten waren:

- Samenstelling raad van toezicht
- Strategisch Plan 2024 - 2027
- Goedkeuring jaarplan en begroting 2023
- Goedkeuring jaarrekening 2022
- Cybersecurity
- Reflectie actualiteit

De auditcommissie heeft in 2023 tweemaal vergaderd, namelijk op 12 april en 15 november.

Een delegatie van de raad van toezicht heeft eenmaal vergaderd met de ondernemingsraad. De RvT en de OR hebben gesproken over de jaarcijfers 2022, profiel raad van toezicht en de agenda 2023. Tevens heeft een eenmalig, informeel overleg plaatsgevonden tussen de voltallige RvT en een delegatie van de OR.

In mei 2023 heeft een delegatie van de RvT een functioneringsgesprek met de algemeen directeur gevoerd.

Beloningsbeleid

De leden van de raad van toezicht ontvangen geen beloning of vacatiegeld voor hun werkzaamheden. Zij hebben wel recht op vergoeding van de door hen in de uitoefening van hun functie in redelijkheid gemaakte kosten.

Ten slotte

De raad van toezicht verleent, onder dankzegging aan de directie, goedkeuring aan de jaarrekening over 2022 en decharge aan de directie voor het gevoerde beleid in het betreffende jaar.

Beloningsbeleid

De Anne Frank Stichting hanteert een eigen arbeidsvoorwaardenregeling en volgt in principe de loonontwikkelingen van de cao Museum. De directie wordt beloond binnen de kaders van de Code Cultural Governance. De raad van toezicht is onbezoldigd.

AVG

De Anne Frank Stichting hecht aan een goede naleving van de AVG. Daarom stellen we in de samenwerking met andere partijen die voor ons persoonsgegevens verwerken, een verwerkers-overeenkomst op, opgesteld volgens de AVG-richtlijnen. De naleving wordt periodiek getoetst door een externe partij. Binnen de Anne Frank Stichting worden medewerkers periodiek betrokken in de naleving van beleid en procedures rondom het verwerken van persoonsgegevens en de AVG.

Inclusie en diversiteit

De Anne Frank Stichting onderschrijft de Code Culturele Diversiteit. Vanuit de statutaire doelstelling van de Anne Frank Stichting en de geschiedenis die de Stichting representeert, zijn diversiteit en inclusie wezenlijke waarden. We streven daarom

via ons wervingsbeleid naar een diverse samenstelling van het personeel.

Ondernemingsraad

De ondernemingsraad (OR) behartigt de belangen van de organisatie en de medewerkers van de Anne Frank Stichting en praat mee over voorgenomen organisatieontwikkelingen. De OR bestaat uit zeven AFS-medewerkers. Het verslag van de ondernemingsraad geeft inzicht in de wijze waarop zij in 2023 invulling gaf aan zijn rol.

Partners

In Argentinië, Duitsland, Groot-Brittannië, Oostenrijk en de Verenigde Staten werkt de Anne Frank Stichting samen met vaste partnerorganisaties. Zij organiseren reizende Anne Frank-tentoonstellingen en (bijbehorende) educatieve activiteiten in hun land.

VERSLAG ONDERNEMINGSRAAD 2023

Een (gedeeltelijk) nieuwe ondernemingsraad

De ondernemingsraad (OR) bestaat uit de volgende leden: Alexander Fasel (Groepsontvangsten), Robin Finch (Educatieve Projecten), Tamar Goodall (Museumcafé), Irith Halm (Communicatie), Amina Paartman (Facilitaire Dienst), Karolien Stocking Korzen (Collecties & Presentaties) en Nora Stobbe (Groepsontvangsten via Hôtes Culture). Robin is voorzitter en Alexander is OR-secretaris.

Visie

We zijn een ondernemingsraad die goed luistert naar de achterban en de belangrijke informatie uit de achterban overbrengt naar de bestuurder. De OR neemt zelfstandig zijn beslissingen en komt als het nodig is met eigen

initiatieven voor goed beleid. De OR wil bij ingrijpende besluiten vroegtijdig betrokken zijn, om zo goed geïnformeerd te kunnen adviseren of instemmen. De OR komt op voor het personeelsbelang en heeft een goed oog voor de belangen van de organisatie. De OR wil bijdragen aan de goede reputatie die de Anne Frank Stichting heeft. De OR zal bovenstaande altijd met één stem uitdragen.

ADVIES- EN INSTEMMINGSVERZOEKEN 2023

Consignatieregeling

In juli 2023 heeft de OR ingestemd met de nieuwe consignatieregeling, waarbij medewerkers een vergoeding krijgen voor consignatiediensten. Dit betreft een kleine groep medewerkers, voornamelijk medewerkers van de Facilitaire Dienst en Bezoekersservice.

Functiegebouw

De OR heeft in augustus 2023 ingestemd met het plan van Schuurman betreffende de herziening van het functiegebouw. De OR erkent de dringende behoefte om het functiegebouw van de Anne Frank Stichting te herzien vanwege gebrek aan herkenning en waardering onder medewerkers. Schuurman stelt voor het functiehuis te vereenvoudigen, met beperkte functiefamilies en duidelijke carrièrepaden, om transparantie te vergroten. De OR benadrukt open communicatie en betrokkenheid van medewerkers bij de ontwikkeling van het functiegebouw. De herziening is in 2024 nog gaande.

Mobiliteitsbeleid

Eind 2023 heeft de OR ingestemd met een nieuw mobiliteitsbeleid. Medewerkers

binnen een straal van 10 km van het werk kunnen een vergoeding ontvangen. Medewerkers die meer dan 10 km van het werk wonen, krijgen een Gaiyo-kaart en een app voor verschillende vervoersopties. Duurzame vervoersopties worden gestimuleerd. Het fietsenplan biedt AFS-medewerkers de mogelijkheid om een fiets aan te schaffen, ongeacht de afstand tot het werk. De OR concludeerde dat het voorgestelde nieuwe mobiliteitsbeleid een verbetering is, zowel voor de organisatie als voor de medewerkers.

Nieuw RvT-lid

De OR heeft positief geadviseerd over de aanstelling van Itay Garmy als lid van de raad van toezicht.

Bruggen Bouwen

In november presenteren we het strategisch plan 2024-2027: Bruggen bouwen. Het strategisch plan bepaalt de richting en kaders om de continuïteit van de Stichting als missiegedreven organisatie te borgen en versterken. Dat doen we door onze activiteiten te optimaliseren en te innoveren. Op weg naar (nog) meer effectiviteit en impact in lijn met de uitdagingen in de wereld van vandaag. De volgende pijlers en strategische focuspunten staan de komende vier jaar centraal:

Pijlers

- Onze activiteiten zijn gebaseerd op het verhaal van Anne Frank.
- De gevaren van antisemitisme, racisme en discriminatie plaatsen we in het perspectief van vrijheid, gelijke rechten, democratie en rechtsstaat. Niet alleen zijn dit voor ons belangrijke waarden op zichzelf, ze zijn ook voorwaardelijk voor het bestrijden van antisemitisme, racisme en discriminatie.
- De nagedachtenis van Anne Frank heeft wereldwijd bereik. Met het oog op bereik, impact en effectiviteit wegen we af welke activiteiten we willen realiseren in welke landen.

Strategische focuspunten

Met vier inhoudelijke focuspunten maken we keuzes binnen de kaders van onze missie waarmee we onze impact en bereik willen vergroten en de effectiviteit verbeteren. Het vijfde focuspunt betreft de inkomstenbronnen van de Anne Frank Stichting. Dit is randvoorwaardelijk om onze missiegedreven activiteiten veilig te stellen:

1. Leven en werk van Anne Frank en de geschiedenis van haar tijd.
2. Versterking bereik, impact en engagement onder jongeren als belangrijkste doelgroep.
3. Goed functioneren van de democratische rechtsstaat in een gepolariseerde omgeving als educatief speerpunt.
4. Blijvende aandacht voor Holocaust-educatie, het bestrijden van antisemitisme en discriminatie.
5. Diversificatie inkomstenbronnen om afhankelijkheid van de museuminkomsten te reduceren.

‘Het werk van de Stichting is niet beperkt tot het beheren van het huis. Ze wil de gebeurtenissen tijdens de donkere jaren van de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolgingen onder de aandacht brengen maar ook discriminatie, vooroordelen en onderdrukking in de wereld van vandaag bestrijden.’

OTTO FRANK IN EEN INTERVIEW VOOR HET BASLER MAGAZIN IN 1979

Financiën

De Anne Frank Stichting ontvangt geen structurele overheidssubsidie voor het museum en is voor haar inkomsten grotendeels afhankelijk van het museumbezoek.

Voor de financiering van grote museale vernieuwingen en educatieve projecten in binnen- en buitenland is de Stichting aangewezen op fondsen, donateurs en subsidiënten als de Europese Unie en de Nederlandse overheid.

Voorbeelden van projectondersteuning

- Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ondersteunt de ontwikkeling en uitvoering van educatieve projecten in Nederland voor docenten en docenten in opleiding, jongeren, politie en voor educatieve activiteiten in het amateurvoetbal. Daarnaast maakt VWS het mogelijk dat de Anne Frank Stichting deelneemt in de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA).
- Het ministerie van SZW ondersteunt de ontwikkeling en uitvoering van educatieve projecten in Nederland in het amateur- en het betaalde voetbal.
- De Europese Commissie ondersteunt de verspreiding van de toolbox tegen discriminatie Stories that Move 2.0, waaronder het trainen van docenten. Tevens ondersteunt de Europese Commissie het jongerenengagement en de ontwikkeling van trainingstools binnen ons internationale Anne Frank Youth Network.
- Het European Solidarity Corps (EU programma, in Nederland uitgevoerd door het Nederlands Jeugd Instituut) helpt de Anne Frank Stichting

aan drie vrijwilligers binnen de afdeling Educatieve Projecten.

- De Duitse Stiftung Erinnerung, Verantwortung Zukunft (EVZ) ondersteunt de verspreiding van Stories that Move, de toolbox tegen discriminatie, in Duitsland, Oekraïne, Polen en Slowakije.
- Het Ministerie van Veterans Affairs in Canada sponsort onze educatieve activiteiten in Canada.
- Nederlandse ambassades steunen onze educatieve activiteiten in tal van landen.
- Het Cultuurfonds maakt de ontwikkeling van een nieuwe familie-audiotour in het museum mogelijk.
- De Vriendenstichting financiert de ontsluiting en het zoekbaar maken van het Otto Frank Archief.
- De Vriendenloterij maakt het facsimileren van het fotoalbum van Anne Frank mogelijk, evenals de tijdelijke tentoonstelling De familie Frank in Frankfurt am Main, 1929-1933 in het Anne Frank Huis.

VriendenLoterij

Sinds 2006 is de Anne Frank Stichting beneficiënt van de VriendenLoterij (voorheen BankGiro Loterij), de cultuurloterij van Nederland. De VriendenLoterij steunt organisaties die zich inzetten voor het welzijn van mensen en cultuur.

Tot onze grote verrassing heeft de VriendenLoterij de jaarlijkse vaste bijdrage van € 200.000 verhoogd naar € 350.000. Naast dit bedrag ontvangt de Anne Frank Stichting een extra bijdrage van € 70.119,- met dank aan de deelnemers die aangeven dat zij voor de Anne Frank Stichting willen meespelen.

‘We zijn de Vriendenloterij en alle deelnemers zeer erkentelijk voor de jaarlijkse bijdrage. We gebruiken dit geld om mensen wereldwijd te bereiken met het levensverhaal van Anne Frank en hen te leren over de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolging. Dit doen we binnen het Anne Frank Huis én daarbuiten, met educatieve programma’s en producten voor onder meer docenten en studenten.’

MIREILLE PONDMAN

Jaarrekening 2023

JAARREKENING 2023

BALANS PER 31 DECEMBER 2023

(na resultaatbestemming)	31.12.2023	31.12.2022
Actief	€	€
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	2.509	81.410
	2.509	81.410
Materiële vaste activa		
Verbouwingen	45.304	54.745
Inventaris	273.386	325.608
Machines en installaties	21.267	976
Hardware	82.841	28.499
	422.798	409.828
Vlottende activa		
Vorraden	760.515	418.120
Vorderingen	208.759	393.259
Overlopende activa	579.325	1.536.024
Liquide middelen	9.256.668	4.004.275
	10.805.267	6.351.678
	11.230.574	6.842.916

(na resultaatbestemming)	31.12.2023	31.12.2022
Passief	€	€
Eigen vermogen		
Overige reserves	1.000.000	2.965.172
Bestemmingsreserves	5.433.986	165.000
	6.433.986	3.130.172
Leningen	0	0
Voorzieningen	181.426	192.423
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Crediteuren	1.109.475	979.067
Loonbelasting, premies sociale verzekeringen	346.819	233.641
Pensioenen	148.214	130.915
Nog te besteden subsidies en projectbijdragen	557.798	517.089
Overlopende passiva	2.452.856	1.659.609
	4.615.162	3.520.321
	11.230.574	6.842.916

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2023

BALANS PER 31 DECEMBER 2023	WERKELIJKE CIJFERS 2023 €	BEGROTING 2023 €	WERKELIJKE CIJFERS 2022 €
Baten			
Entreegelden	17.265.402	14.346.021	11.363.942
Baten uit levering producten en/of diensten	2.356.368	1.809.862	1.608.491
Opbrengsten projecten en subsidies	1.324.402	1.339.551	2.073.384
Overige baten	508.579	320.000	932.407
Totaal	21.454.751	17.815.434	15.978.224
Lasten			
Inkoopwaarde geleverde producten	1.055.682	841.215	759.283
Personeelskosten	9.689.901	9.581.459	6.485.760
Afschrijving vaste activa	208.115	193.702	272.903
Kosten projecten	2.346.301	2.535.644	2.719.931
Overige lasten	4.746.251	3.875.507	3.492.105
Totaal	18.046.250	17.027.527	13.729.982
Bedrijfsresultaat	3.408.501	787.907	2.248.242
Financiële Baten	45.313	-/-14.176	-/-27.501
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen	3.453.814	773.731	2.220.741
Bijzondere lasten	0	0	0
Resultaat voor belastingen	3.453.814	773.731	2.220.741
Belastingen	150.000	0	21.459
Resultaat na belastingen (voor resultaat bestemming)	3.303.814	773.731	2.199.282

BALANS PER 31 DECEMBER 2023	WERKELIJKE CIJFERS 2023 €	BEGROTING 2023 €	WERKELIJKE CIJFERS 2022 €
Voorstel resultaatbestemming:			
Resultaat na belastingen (voor resultaat bestemming)	3.303.814	773.731	2.199.282
Vrijval bestemmingsreserves	0	0	+25.000
Onttrekking bestemmingsreserve kosten editiewetenschappelijk onderzoek	+12.000	+165.000	0
Toevoeging bestemmingsreserve Organisatie ontwikkeling	-/-545.000	0	0
Toevoeging bestemmingsreserve Museum bezoek	-/-456.000	0	0
Toevoeging bestemmingsreserve weerstandsvermogen	-/-4.279.986	0	0
Onttrekking overige reserves	1.965.172	-/-938.731	-/-2.224.282
Resultaat na bestemming	0	0	0

Ik wil dat deze geschiedelijke ontfang toch wel
aflopen, enso hullen my toch wel nemen
en niet alleen Joden hijn!

Museum

In het Anne Frank Huis presenteren we het levensverhaal van Anne Frank in de context van de Jodenvervolging en de Tweede Wereldoorlog. Het museum is dagelijks geopend van 9.00 tot 22.00 uur.

Het Anne Frank Huis ontvangt in 2023 1.208.208 bezoekers. Maar liefst 117 verschillende nationaliteiten bezoeken de onderduikplek. Het is geweldig dat zoveel mensen vanuit de hele wereld geraakt worden door Anne Franks levensverhaal.

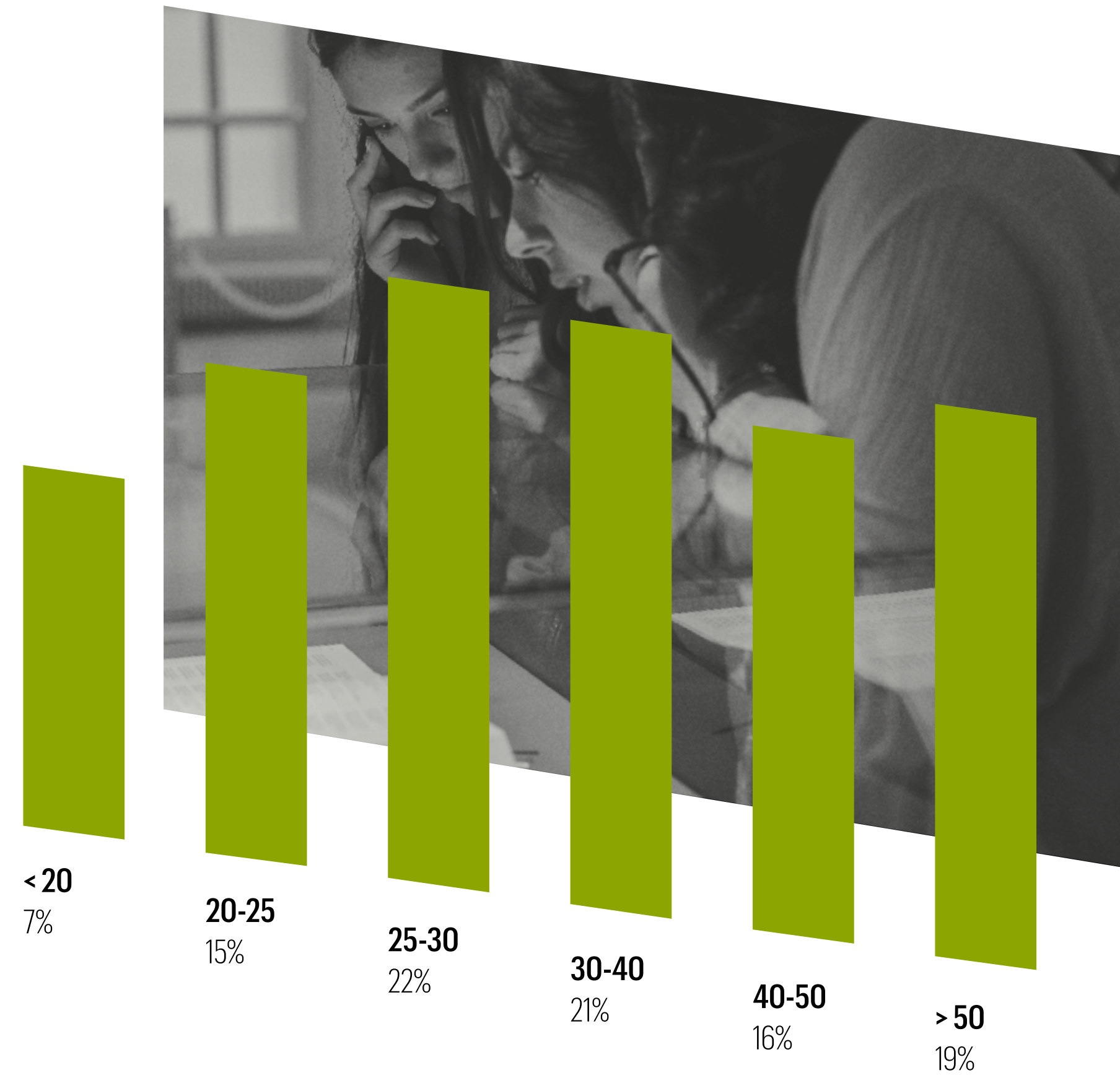
Educatieve en inleidende programma's

In 2023 volgen 1.609 schoolgroepen uit het basisonderwijs en voortgezet onderwijs, de pabo en het mbo een educatief programma in het Anne Frank Huis. Aan de hand van een tijdlijn bespreken we Anne Franks leven tegen de achtergrond van de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolging. Leerlingen gaan vervolgens actief aan de slag te gaan met persoonlijke verhalen van de personen in en om het Achterhuis. Een educatief programma duurt een uur en wordt in het Nederlands, Duits of Engels gegeven. Aansluitend bezoeken de scholieren het museum.

Voor museumbezoekers zijn er inleidende programma's, van een half uur in het Nederlands of Engels, voorafgaand aan hun museumbezoek. In 2023 geven we 6.424 inleidende programma's. De programma's bieden verdieping aan het museumbezoek en worden enorm gewaardeerd.

Ons museum trekt een jong publiek. Bijna driekwart van de 1.208.646 bezoekers is tussen de 20 en 50 jaar.

LEEFTIJD BEZOEKERS

Projectie

Maandagavond 6 februari 2023 wordt er enkele minuten de antisemitische tekst *Ann Frank [sic], uitvinder van de balpen* geprojecteerd op het Anne Frank Huis. Opnames hiervan verschijnen in een antisemitisch en haatdragend filmpje op een Amerikaanse Telegramgroep. Met de projectie en het filmpje doen de daders een aanval op de echtheid van het dagboek van Anne Frank en zaaien ze haat. We nemen hiervan met afschuw kennis. De verdachte wordt in april gearresteerd en in oktober veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf, onvoorwaardelijk en met aftrek van voorarrest.

‘We hebben met instemming kennisgenomen van het vonnis. We zijn vooral opgelucht dat de rechtbank de tekst ‘Ann Frank [sic], uitvinder van de ballpoint’ als ontkenning van de authenticiteit van Anne Franks dagboek en daarmee als ontkenning van de Holocaust ziet. Anne Franks dagboek is een van de belangrijkste getuigenissen van de Jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog. Aanvallen op de echtheid van het dagboek, samen met tal van andere beweringen en publicaties om het bestaan van de Holocaust in twijfel te trekken of te ontkennen, worden al decennialang, en nu in toenemende mate online, verspreid. Veelal uit antisemitische motieven. Wij zien de veroordeling als een krachtig signaal dat er in onze samenleving geen ruimte is voor het ontkennen van de Holocaust, de moord op zes miljoen Joden tijdens de Tweede Wereldoorlog, en het verspreiden van Jodenhaat.’

RONALD LEOPOLD

‘Aan het einde van het bezoek wordt een geanimeerde video getoond die drie muren in beslag neemt en over democratie gaat. Ik vroeg me af me af of deze ooit beschikbaar wordt gesteld op jullie website. Ik ben een ouder en een leraar en zou het graag aan mijn kinderen en mijn leerlingen laten zien.’

MUSEUMBEZOEKER

Tijdelijke tentoonstelling

In het Anne Frank Huis is vanaf 12 juni, de 94^e geboortedag van Anne Frank, de nieuwe tijdelijk tentoonstelling *De familie Frank in Frankfurt am Main, 1929-1933* te zien. De foto's van de familie Frank uit die tijd tonen een zorgeloze wereld; op geen enkele foto is iets te zien van de politieke situatie en onrust in Duitsland.

De tentoonstelling vertelt het verhaal van de familie Frank in Frankfurt am Main tegen de achtergrond van de economische, sociale en politieke problemen in Duitsland. De tentoonstelling

begint met Anne Franks geboorte in Duitsland in 1929, belicht de machtsovername van Hitler en zijn antisemitische Nationaalsocialistische Duitse Arbeiderspartij (NSDAP) en eindigt met de emigratie van de familie Frank naar Nederland in 1933. In Anne Franks eerst vier levensjaren verandert haar geboorteland van een democratie in een dictatuur.

Hoe kun je je teweer stellen tegen de uitholling van de democratie en de opkomst van autoritair gedachtengoed? Aanvullend op de tentoonstelling is hierover een korte animatie te zien, gemaakt

door de creatieve studio *Job, Joris & Marieke*. De animatie is geïnspireerd op het boek *Over tirannie (On Tyranny)* van Timothy Snyder. Deze Amerikaanse historicus, gespecialiseerd in de Holocaust, legt in een aantal 'lessen' uit hoe je je teweer kunt stellen tegen opkomend autoritair gedachtengoed.

Stemlocatie

Op 22 november 2023 zijn de landelijke verkiezingen. Het Anne Frank Huis is die dag een van de stemlocaties. Amsterdammers kunnen van 9.00 – 19.00 uur hun stem uitbrengen in de ontvangsthal en daarna gratis het museum bezoeken. Het Anne Frank Huis is een van de plekken die eraan herinnert wat er kan gebeuren als democratie en rechtsstaat verdwijnen.

‘Woensdag 22-11-’23 verkiezingsdag. Een mooiere plek om te stemmen is er niet, leve de democratie!’

MUSEUMBEZOEKER

‘Wat een fantastisch initiatief om het Anne Frank Huis open te stellen als stemlokaal. Onze vrijheid en democratie is zo belangrijk en dat realiseer ik me al te goed na het bezoek aan het museum! Dankjewel.’

MUSEUMBEZOEKER

‘Als Anne Frank Stichting vragen wij aandacht voor het grote belang van vrijheid, gelijke rechten en democratie. Anne Frank werd geboren in een democratisch land, maar vier jaar later veranderde haar geboorteland in een dictatuur. Belangrijk is het besef dat de democratie kwetsbaar is en we onze democratische waarden moeten koesteren. Het kiesrecht is het fundament onder onze democratische rechtsstaat. We hopen op de verkiezingsdag heel veel Amsterdammers in het Anne Frank Huis te mogen verwelkomen.’

RONALD LEOPOLD

Museumnacht Amsterdam

Op zaterdag 4 november is het weer museumnacht. Van 19:00 tot 2:00 uur kunnen jong en oud met een vooraf gekocht passe-partout meer dan 50 musea in Amsterdam bezoeken. Het Anne Frank Huis doet ook weer mee, met een speciaal programma dat aansluit bij de tijdelijke tentoonstelling *De familie Frank in Frankfurt am Main, 1929-1933*. Zo kunnen bezoekers aangeven of zij meedoen aan de landelijke verkiezingen op 22 november en daarover in gesprek gaan. Ook krijgen zij een rood potloodje met een citaat van Anne Frank mee.

Zogenaemde erfgoeddragers houden voordrachten: Eldana (12 jaar) en Bodhi Jay (14 jaar) vertellen het verhaal van de Amsterdamse Holocaustoverlevenden Suze Krieg en Jack Courant. In de kleine kamers van Het Achterhuis vertellen medewerkers over de onderduikperiode. Ook lezen zij passages voor uit het dagboek van Anne Frank en beantwoorden zij vragen van bezoekers. In de nabijheid van Anne Franks dagboek kunnen bezoekers creatief reflecteren op hun museumbezoek. Christiaan Weijts, romanschrijver en columnist/essayist, nodigt

bezoekers uit om 'flitsproza' te schrijven en helpt hen ter plekke op weg.

Bezoekers die na 22:00 uur komen kunnen het kantoor van Otto Frank bekijken. Een ruimte die normaal voor de dagelijkse bezoekers niet toegankelijk is, maar exclusief wordt opengesteld tijdens de late uurtjes van de Museumnacht. Er is muziek van diverse ensembles van studenten van het VU-Orkest en in het museumcafé kunnen bezoekers met een hapje en drankje reflecteren op de avond.

Online

Via de sociale mediakanalen en de website annefrank.org bereikt de Anne Frank Stichting een miljoenenpubliek over de hele wereld.

Sociale media

De Anne Frank Stichting wil zoveel mogelijk, met name jonge, mensen kennis laten maken met het levensverhaal van Anne Frank. Sociale media zijn hier bij uitstek geschikt voor. Instagram, YouTube en TikTok zijn belangrijke kanalen voor jongeren. Via onze sociale mediakanalen hebben we een enorm bereik en staan we in contact met een jonge doelgroep.

Ook in 2023 maken onze sociale mediakanalen een gestadige groei door. We ontwikkelen posts die onze volgers aanspreken. Het vertrekpunt is vrijwel altijd Anne Frank.

We groeien goed door: op X (Twitter) van 77.000 volgers in 2022 naar 81.000 volgers in 2023, op Instagram van 183.000 volgers in 2022 naar 202.000 volgers in 2023 en op YouTube groeien we van 222.000 abonnees in 2022 naar 223.000 abonnees in 2023. Op Facebook blijven de vele fans trouw aan ons kanaal en stijgen we, tegen de trend in, van 911.000 volgers in 2022 naar 939.000 volgers in 2023. Op het onder jongeren zeer populaire kanaal TikTok is het aantal volgers gestegen van 38.000 in 2022 naar 107.000 in 2023.

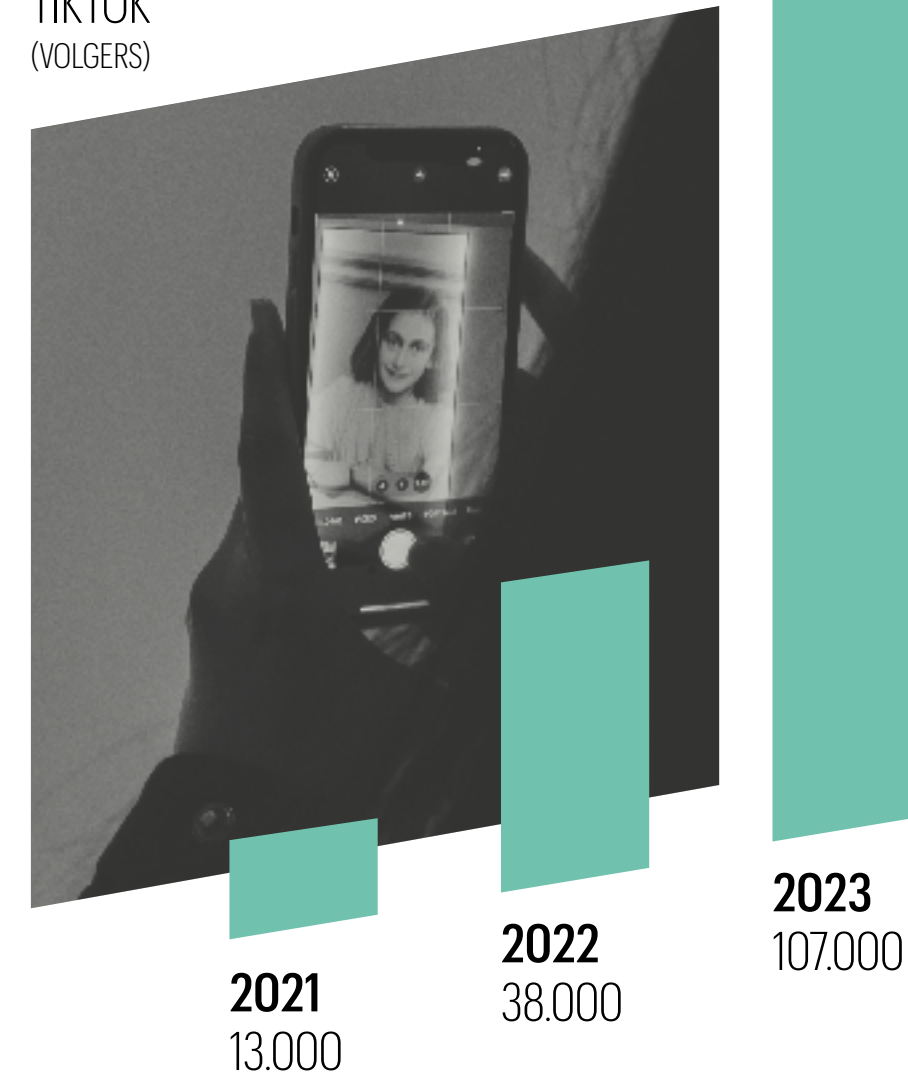
Website

De website annefrank.org trekt in 2023 13,1 miljoen bezoekers. De meeste bezoekers zijn afkomstig uit de Verenigde Staten (27%) gevolgd door bezoekers uit Nederland (11%), Groot-Brittannië (9%), Duitsland (8%), Spanje (4%) en Mexico (4%). 62% van alle bezoekers bezoekt de website via hun smartphone.

ONLINE BEREIK

Miljoenen mensen bezoeken onze website of volgen ons op onze social media kanalen. Ons YouTube kanaal gaat in 2023 over de 34M views heen. Onze website annefrank.org wordt in 2023 door meer dan 13M bezoekers bezocht.

GROEI
TIKTOK
(VOLGERS)

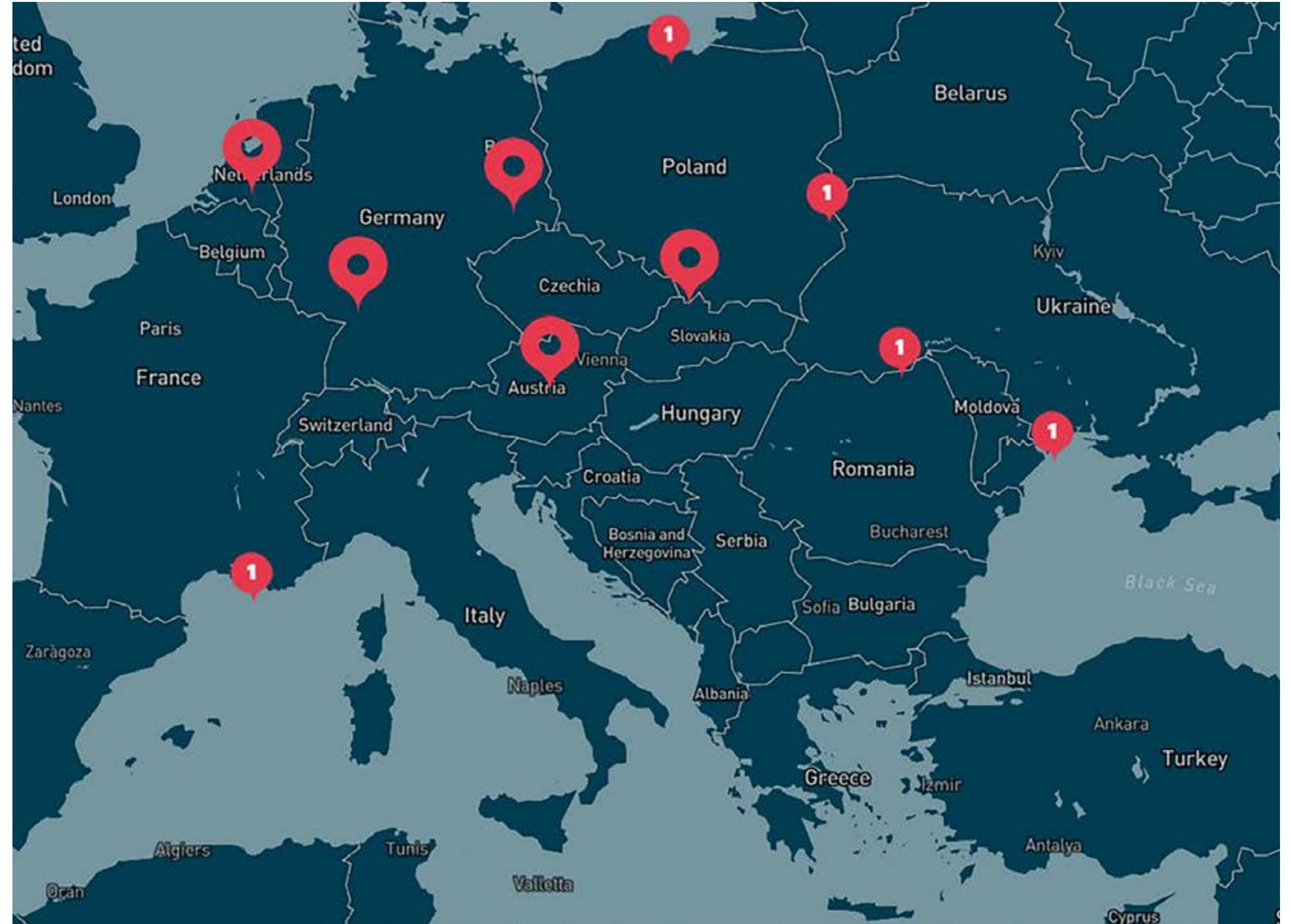
BEREIK
PLATFORM
(VOLGERS)

Anne Frank Kennisbank

Op 27 januari, Holocaust Remembrance Day, lanceren we de Anne Frank Kennisbank. In de Nederlands- en Engelstalige online kennisbank is voor de professional en leek een schat aan informatie te vinden over de geschiedenis van Anne Frank en de andere zeven onderduikers van het Achterhuis, in de context van de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolging. Informatie die voorheen alleen intern beschikbaar was en die nu, dankzij financiële steun van het Mondriaan Fonds, voor alle geïnteresseerden wereldwijd toegankelijk is.

De Anne Frank Kennisbank is rechtstreeks te benaderen en via *Annes Wereld*, een online wereldkaart met gebeurtenissen en verhalen. In de kennisbank tik je eenvoudigweg een gebeurtenis, persoon, locatie of onderwerp in en je krijgt de informatie waarnaar je op zoek bent. Rond dwalen is ook mogelijk. De kennisbank is in het Nederlands en Engels en bevat nu zo'n 1.100 items, 300.000 woorden en 300 afbeeldingen. De Anne Frank Kennisbank is 'nooit af'; nieuwe informatie wordt aan de kennisbank toegevoegd en in de planning staat ook het opnemen van collectiestukken en video's.

Educatie

Met onze educatieve programma's en producten willen we jongeren stimuleren na te denken over de maatschappelijke ontwikkelingen van toen en nu, als het gaat om vooroordelen, discriminatie, racisme en antisemitisme. Altijd vormt het levensverhaal van Anne Frank de basis.

Anne Frank Krant

Dromen, hoop en idealen staan centraal in de Anne Frank Krant van 2023. Tegenover de verwoestende ideeën van Hitler staan de idealen van Anne en Otto Frank voor een betere wereld. De extra bij de krant, Vijf tegen Onrecht, bevat vijf verhalen van strijders tegen onrecht. Onder hen ook het verhaal van Paul Polak, met een inspirerend verhaal over verzet. Daarnaast is er een digitale verdieping op het docentenplatform LessonUp te vinden, die aansluit op de krant.

Ondersteuning docenten

Hoe geef je les over de Holocaust in klassen die steeds diverser worden? Hoe reageer je op vooroordelen en antisemitische denkbeelden bij leerlingen? Hoe draag je het belang van democratie aan leerlingen over? We ondersteunen docenten bij hun belangrijke werk en bieden lesmateriaal over de Jodenvervolging en de Tweede Wereldoorlog, vooroordelen, antisemitisme en andere vormen van discriminatie, gelijke rechten en democratie. Ook organiseren we voor docenten en voor docenten-in-opleiding workshops, trainingen en bijeenkomsten.

In 2023 bereiken we een groot aantal docenten met onze producten en projecten. We verzorgen in totaal 45 workshops en trainingen, online of op locatie, waaronder 'Lesgeven over de Holocaust' en 'Lesgeven over vooroordelen en stereotypen'. Ook organiseren we een docentenconferentie 'Democratie?! En nu?'.

Stories that Move helpt docenten om discriminatie in de klas bespreekbaar te maken. Deze gratis online toolbox, met verhalen van jongeren uit heel Europa, laat leerlingen stilstaan bij wat leeftijdsgenoten

meemaken en creëert ruimte om emoties te delen en elkaar beter te begrijpen. De toolbox is in 2023 vernieuwd en is onder andere verrijkt met nieuwe verhalen van jongeren uit Nederland, Slowakije, Spanje en Oekraïne. De tool is gebruikersvriendelijker gemaakt: het aantal keer klikken is verminderd en het nieuwe ontwerp is beter bruikbaar voor mensen met een visuele beperking. Ook is de tool nu te gebruiken op zowel smartphone, tablet als laptop. In 2023 geven we acht webinars, waarbij docenten kennismaken met de mogelijkheden van de toolbox.

PROGRAMMA'S

Veel bezoekers volgen een introductieprogramma voordat ze het museum ingaan. Voor scholen is er een educatief programma.

1.714

educatieve programma's

39.206

leerlingen

6.424

introductie programma's

154.487

bezoekers

Het Anne Frank Huis Docententeam, met docenten uit het basisonderwijs en voortgezet onderwijs, komt in 2023 vier keer bijeen. Het Docententeam dient als klankbord en werkt onder andere mee aan de evaluatie van het lesmateriaal in het LessonUp kanaal.

Ons LessonUp kanaal wordt door docenten goed gevonden. Op ons kanaal staan vijftien verschillende lessen voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs en het MBO, waarvan een aantal van deze lessen ook beschikbaar in het Engels, Duits, Spaans en Portugees is. Naast lessen over Anne Frank, antisemitisme en discriminatie zijn er lessen over het thema democratie.

De docentenconferentie 'Democratie?! En nu?' staat in het teken van de democratische rechtsstaat. Docenten krijgen een lezing over antisemitisme, horen van jongeren wat het belang is van democratische waarden in het onderwijs en hoe het nieuw te openen Nationaal Holocaust museum het thema democratie integreert in zijn tentoonstelling. Tevens werken docenten in een co-creatiesessie aan nieuw lesmateriaal rond de democratische rechtsstaat.

Onderzoek antisemitisme in de klas

42% van de docenten in het voortgezet onderwijs was in 2022 getuige van antisemitische voorvallen in de klas. Meestal betreft het scheldpartijen en beledigingen die niet tegen specifieke personen zijn gericht. Dit blijkt uit het in 2023 verschenen rapport van onderzoeksbureau Panteia, dat in opdracht van de Anne Frank Stichting onderzoek deed naar antisemitisme in het voortgezet onderwijs. De Stichting wil met het onderzoek, waaraan 432 docenten in 2022 meededen, een actueel beeld krijgen van de aard en omvang van antisemitische voorvallen onder middelbare scholieren.

Vergelijkbaar onderzoek is ook in 2013 en 2004 uitgevoerd. In 2013 maakten 35% van de docenten een of meer antisemitische voorvallen in de klas mee, in 2004 was dat 50%. Antisemitisme is, net als in de samenleving, in de klas een hardnekkig probleem.

‘De uitkomsten van het onderzoek laten zien dat tegengaan van antisemitisme in het voortgezet onderwijs hard nodig blijft. Daarbij moeten succesvolle aanpakken worden gecontinueerd en uitgebreid. Ook succesvolle aanpakken om voetbalgerelateerd antisemitisme tegen te gaan moeten worden voortgezet. De Anne Frank Stichting blijft zich hiervoor samen met andere partijen inzetten.’

RONALD LEOPOLD

Ontmoet Robin en Wael

Naar aanleiding van de terroristische aanslag van Hamas op Israël en de daaropvolgende oorlog tussen Israël en Gaza publiceren we de lesbrief 'Ontmoet Robin en Wael'. Robin (Joodse Nederlander) en Wael (Syrisch Palestijnse vluchteling woonachtig in Berlijn) ervaren beiden dat anderen hen de schuld willen geven voor een conflict waar zij geen verantwoordelijkheid voor hebben. Aan de hand van de lesbrief kunnen docenten hun leerlingen de verschillen en overeenkomsten tussen de verhalen van Robin en Wael laten onderzoeken en laten nadenken over wat zij zelf tegen discriminatie kunnen doen.

Aanpak voetbalgerelateerd racisme

Ook in 2023 komt het voetbal regelmatig negatief in het nieuws. De politie constateert dat jaar een lichte afname van incidenten, behalve op het gebied van racistische en/of kwetsende uitingen. Het is dan ook niet vreemd dat de Rijksoverheid in september tijdens het jaarlijkse congres op de KNVB Campus de verlenging van het Aanvalsplan tegen discriminatie en racisme aankondigt: Ons Voetbal Is Van Iedereen 2.0. De boodschap van de overheid en de KNVB is helder: we zijn er nog lang niet. Demissionair Minister van VWS Conny Helder

spoort iedereen aan om meer “in actiemodus” te komen.

Wij zijn als Stichting al jaren actief en organiseren ook in 2023 Fair Play workshops. Via voetbalclubs krijgen jongeren een workshop aangeboden waarbij zij kennismaken met verschillende vormen van discriminatie en uitsluiting. Met deze aanpak wordt het besef aangewakkerd wat discriminatie is, wat de effecten zijn en hoe het eigen handelen van positieve invloed kan zijn. In samenwerking met prof- en amateurclubs voeren we in 2023

meer dan 160 workshops uit, waarmee we bijna 4.000 jongeren en jonge voetballers bereiken. We hebben daarbij speciale aandacht voor een vrij onontgonnen gebied: de jeugdopleidingen van profclubs. We beginnen met de jeugdopleidingen van NEC Nijmegen, FC Den Bosch en Roda JC.

‘Als je ziet dat je Joodse medesupporter geraakt wordt, dan denk je: waar doen we het voor?’

SUPPORTER FC UTRECHT

Daarnaast werken we in 2023 met drie betaaldvoetbalclubs (FC Utrecht, Feyenoord en FC Den Bosch) samen rond de bestrijding van spreekkoren, het zgn. Spreekkorenproject. Hoewel niet elk project even vlot weer is opgestart na de coronapandemie, is er wel een grote wens in vervulling gegaan: er is een documentaire geproduceerd over het Spreekkorenproject bij FC Utrecht, inclusief interviews met betrokkenen en beelden van de workshop. De documentaire wordt in het voorjaar van 2024 uitgebracht.

Ondersteuning politie

De politie heeft een formele taak bij het tegengaan van discriminatie in de samenleving. De Anne Frank Stichting organiseert en ondersteunt programma's voor politiemensen die meer willen leren over diversiteit, gelijke behandeling en vooroordelen in het politiewerk en ervaringen hiermee willen uitwisselen.

In 2023 organiseert de Stichting vier netwerkdagen voor het Anne Frank Huis politieteam. De leden wisselen met elkaar van gedachten over actuele kwesties en de uitdagingen op de politiewerkvloer, zoals de aanpak van antisemitisme. Ook wordt er

een nieuwe groep van 20 teamchefs opgeleid voor het Anne Frank Huis politieteam. Zij zijn toegerust met kennis en kunde om thema's als diversiteit en inclusie bespreekbaar te maken binnen de politieorganisatie. Het Anne Frank Huis politieteam bestaat eind 2023 uit 44 teamchefs.

Voor docenten aan de politieacademie en voor praktijkbegeleiders worden in 2023 twee inspiratiedagen verzorgd. Hierin komt het nieuwe lespakket 'De straat op!' aan bod over de grondrechtelijke vrijheid van betoging en de vrije meningsuiting.

Ook worden ervaringen gedeeld met het leer-gesprek met politiestudenten over kernwaarden van de democratische rechtstaat.

In december 2023 vindt de eindejaarbijeenkomst plaats, waarbij de deelnemers van het Anne Frank Huis politieteam terugkijken op de ontwikkelingen van het afgelopen jaar en op hun eigen inzet bij het bespreekbaar maken van onderwerpen, zoals discriminatie op de werkvloer.

Anne Frank Jongerennetwerk

We vinden het belangrijk om jongeren bij ons educatieve werk te betrekken. Jaarlijks werven we jongeren voor het Anne Frank Jongerenteam. In vijf weekenden leren de jongeren over de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolgung, over vooroordelen en discriminatie en krijgen een training over het voeren van een dialoog, het reageren op discriminerende opmerkingen en over het organiseren van een project. Vervolgens werken de jongeren in kleine teams aan projectplannen en voeren de projecten uit. Alumni, die eerder deelnamen aan het Jongerenteam, helpen daarbij.

Buiten Nederland werven we jongeren voor het internationale Anne Frank jongerennetwerk (Anne Frank Youth Network). Dat doen we met hulp van landencoördinatoren in zestien verschillende

We vinden het belangrijk om jongeren bij ons educatieve werk te betrekken.

landen. De jongeren komen – veelal online - samen om sociale kwesties in hun eigen gemeenschap te bespreken en aan te pakken, variërend van onderwerpen die verband houden met de

Tweede Wereldoorlog, de Holocaust, vooroordelen, discriminatie, democratie en identiteit. In totaal nemen 2125 jongeren wereldwijd actief deel aan het Anne Frank Youth Network.

In juli 2023 brengt het Anne Frank Youth Network jongeren uit West-Europa samen in Amsterdam voor een forum om nieuwe educatieve materialen te testen, zich op nieuwe onderwerpen te bezinnen, zoals democratie en rechtsstaat, en om nieuwe projecten te ontwikkelen. Er vinden ook regionale AFYN-forums plaats in Polen en Kroatië.

Reizende tentoonstellingen

In 2023 worden er 286 tentoonstellingen in 25 landen over Anne Frank en de geschiedenis van haar tijd georganiseerd. Op iedere locatie vinden er rondleidingen plaats, veelal verzorgd door jongeren. Meer dan 350.000 mensen bezoeken de tentoonstelling.

Jongeren worden als gids opgeleid om leeftijdsgenoten door de tentoonstelling rond te leiden. Zij leren over de inhoud en achtergronden van de tentoonstelling, hoe ze de informatie het beste kunnen overdragen en hoe ze actuele maatschappelijke ontwikkelingen aan de orde

kunnen stellen. Deze vorm, bekend als peer education, zorgt voor grote betrokkenheid onder de jongeren die de tentoonstelling bezoeken.

In het Museum Memoria y Tolerancia in Mexico-Stad wordt in juni een speciale tentoonstelling over Anne Frank geopend. Deze komt tot stand onder leiding van het Centro Ana Frank Argentina, onze vaste partner in Latijns-Amerika. De expositie toont het levensverhaal van Anne Frank in combinatie met een aantal kunstinstallaties die betrekking hebben op het dagboek. Bovendien is er een impressie van de onderduikplek te zien.

Gecoördineerd door onze Portugese partner Associação Comunidades Que Florescem, gaat in oktober een meerjarige tournee van de expositie “Anne Frank – een geschiedenis voor vandaag” van start. De expositie wordt getoond op minimaal tien scholen in het noorden van Portugal, telkens in combinatie met ‘peer education’, waarbij leerlingen zelf de rondleidingen verzorgen nadat ze een training gevolgd hebben. Docenten van de deelnemende scholen nemen in november in Porto deel aan een training die betrekking heeft op de online toolbox tegen discriminatie “Stories that Move”.

Activiteiten in Oekraïne

De oorlog in Oekraïne duurt voort, Oekraïners leven en werken te midden van de voortdurende dreiging van raketaanvallen. Wij blijven in 2023 in contact met onze partnerorganisatie in Kiev, TolerSpace, en steunen hen waar mogelijk.

In samenwerking met TolerSpace organiseren we een online event voor docenten in Oekraïne, waarin onderwijsstrategieën tijdens de aanhoudende oorlog aan de orde komen. Ook organiseren we webinars voor docenten rond Stories that Move, de online toolbox tegen discriminatie. Een vernieuwde

versie van de tool wordt in het Oekraïens vertaald om het gebruik ervan te vergemakkelijken.

Oekraïense jongeren nemen deel aan het Anne Frank Youth Network-forum in Krzyzowa in Polen. Ondanks talloze obstakels slagen zij erin om in Kiev verschillende projecten uit te voeren, waarbij het dagboek van Anne Frank en de impact ervan centraal staan. Jongeren nemen ook deel aan verschillende online events, die we voor en met hen organiseren. Een van de jongerenwerkers van TolerSpace treedt, als vrijwilliger bij het Europees Solidariteitskorps, een

jaar toe tot de afdeling Educatieve Projecten binnen de Anne Frank Stichting.

De tentoonstelling War Diaries cureert de oorlogsdagboeken van Oekraïense kinderen.

De samenwerking breidt zich in 2023 uit naar de Oekraïense organisatie Port Agency, die een tentoonstelling cureert over de oorlogsdagboeken van Oekraïense kinderen: *War Diaries*. Deze tentoonstelling gaat vergezeld met een tweedaags programma voor Oekraïense jongeren bij de Anne Frank Stichting. Zij bezoeken het Anne Frank Huis en volgen workshops. Een van de verhalen uit de tentoonstelling *War Diaries* verschijnt in de jaarlijkse Anne Frank Krant, het verhaal van de tienjarige Ivanna die in haar dagboek over de oorlog in haar land schrijft.

BRUGGEN BOUWEN

DEZE INGEZONDEN BRIEF VERSCHEEN 15 NOVEMBER 2023 IN DE NRC

Een doorsnee dag bij het Anne Frank Huis. Ik kijk vanuit mijn kantoor uit op het plein voor de museumingang. Ik zie een man met keppel en even later een groep jonge vrouwen met hoofddoek. Ze wachten geduldig tot ze naar binnen kunnen om de onderduikplek van Anne Frank te bezoeken. Ze komen om kennis te nemen van de geschiedenis die zich in dit huis heeft afgespeeld, maar ook om zichzelf en de wereld om hen heen beter te begrijpen. Enkele duizenden bezoekers, iedere dag weer, hopelijk binnenkort ook weer mensen uit gebieden waar nu oorlog en geweld heersen.

Na 7 oktober is alles anders maar ook weer niet.

Ondertussen zie en hoor ik volop anti-semitische uitingen. Ik zie en hoor de leus ‘From the river to the sea...’, tijdens demonstraties, geprojecteerd op gebouwen en zelfs gebruikt in het hart van onze democratie, ons parlement. Is het gebruik van de leus moreel verwerpelijk, zeker in deze tijd van wijdverbreid antisemitisme? Burgemeester Halsema van Amsterdam was er duidelijk over: ja. Ik ben het met haar eens, want de leus betekent feitelijk een ontkenning van het bestaansrecht van de staat Israël. Is de leus in strijd met de wet? Kennelijk niet. De rechtsstaat borgt de vrijheid van meningsuiting, een groot goed.

Door de beelden uit Israël en Gaza, de beelden van onschuldige burgerslachtoffers, lopen de emoties hoog op, ook bij mij. Maar mag je daarom van alles zeggen en roepen?

De kernvraag is: hoe verhouden we ons tot die vrijheid van meningsuiting? Als morgen alle Nederlanders onbegrensd gebruikmaken van het recht op de vrijheid van meningsuiting zonder rekening te houden met anderen, leven we overmorgen in een onleefbaar, van haat vervuld land. Daar zullen we allemaal het slachtoffer van worden. Veel mensen zetten zich, vanuit verschillende achtergronden en verschillende gevoelens van verbondenheid, in voor het verminderen van spanningen en het slaan van bruggen. Want ook na deze vreselijke tijd moeten we samen verder, willen we samen verder. Het gebruik van de leus doet afbreuk aan het werk van al die bruggenbouwers, die een boodschap van hoop in plaats van haat brengen. Ze voelen pijn, ze zijn vol zorgen en angst, maar zijn ook vastberaden om juist in deze tijd

groepsgerichte haat en polarisatie tegen te gaan. Dat vraagt een inspanning van ons allemaal, bijvoorbeeld door stil te staan bij het gewicht van de woorden die we gebruiken.

Net als die duizenden bezoekers aan het Anne Frank Huis, uit de hele wereld en van alle gezindten, kunnen we inspiratie putten uit de woorden van het meisje, dat in 1944, net 15 jaar oud, schreef: ‘wij leven allen met het doel gelukkig te worden, we leven allen verschillend en toch gelijk.’

RONALD LEOPOLD

ALGEMEEN DIRECTEUR ANNE FRANK STICHTING

anne frank stichting